Zodat ook wij terugkeren – misschien na vele omzwervingen – naar huis

Er komt een doorstart, het Licht van deze wereld is aanstaande!

"Verder laten kijken dan het fotoalbum van Jezus' geboorte."

Mieke Brink-Blijdorp

Adventsprofetieën

WegWijs

bijbelstudiebond
lezenlerenleven

november december 2015 | jaargang 69, nr. 6

4. **Licht aan het eind van de tunnel** | Henk van Veen
Bijbelstudie Waarom zo'n dreigende boodschap en zoveel ellende? Het wordt Jeremia niet in dank afgenomen, maar hij bedenkt het niet zelf: het is Gods woord en zijn straf. Maar God belooft ook verlossing en vrede, en dat mag Jeremia ook doorgeven.

8. **Ook voor ons geschreven** | Henk van Veen
Uitwerking Jeremia is een klokkenluider. Willen wij ons door hem laten gezeggen? Geven we gehoor aan zijn oproep ons in te zetten voor recht en vrede? Een oproep die geldt voor alle plaatsen en tijden. Ook de onze.

12. **Profeet Zacharia: de verrassende kant van God** | Frits Tromp
Interview Zal het bij de komst van de Koning worden zoals het was, of zoals het moet zijn? Een interview met Mieke Brink-Blijdorp naar aanleiding van een creatief en overzichtelijk boek om mee te werken vanuit het geloof.

16. **Kerstmuziek** | Joke Heijs
Het verleden actueel Uitvoeringen van oratoria, gecomponeerd door o.a. Bach, Schütz en Händel horen al heel lang bij de kerstdagen. Deze muziek uit het verleden heeft velen geïnspireerd, is mateloos populair en blijft de moeite waard.

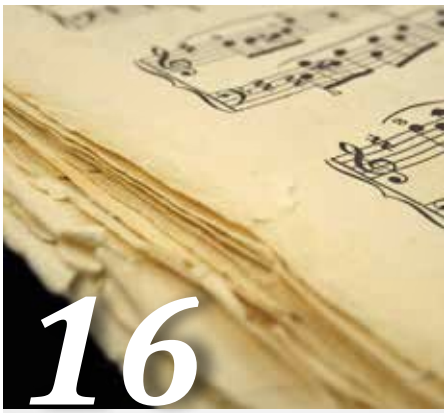

Verder
Verder kijken vanuit de nood 11
Truus Monsters 15
Verbeelding verwoord Eerbetoon aan een gewoon meisje 18
Leerhuis Hoor de profeet spreekt! 20
Al wat ademt De adventsduif 21
Boeken 22
En zó voort De 'profetie' van de horoscoop 25
Op de klank af Woordweb 26
In het volgende nummer 27

'Geef hem de naam Jezus, want hij zal zijn volk bevrijden van hun zonden.'

Matteüs 1 : 21b

Oproep

Advent is een tijd van verwachting, uitzien, hoop en vreugde. Het is, veel minder dan de lijdenstijd een tijd van inkeer, verootmoediging.
In deze *WegWijs* geven we aandacht aan de profetieën van Jeremia. Hij is de profeet van het oordeel, hij roept op tot bekering en berouw. Maar hij mag ook vertellen van Gods genade en een nieuw begin.
Vanaf het begin van de schepping wilde God dat de mensen Hem zouden vertegenwoordigen op aarde. Dagelijks sprak Hij met Adam, hielden ze werkoverleg. Door de zondeval is die lijn tussen God en mensen verbroken. Maar God heeft het er niet bij gelaten. Hij zocht de mens weer op. De band zou weer hersteld worden en God zou zelf voorzien in het nodige.
In het Oude Testament lezen we steeds over mensen die al iets mogen laten zien van die band, die God telkens weer aangaat. Abraham, Mozes, Samuël, Elia en de andere profeten. Allen laten iets zien en horen van het ingrijpen van God.
Het volk Israël kent een lange geschiedenis van afval en eigenwilligheid. Van het dienen van afgoden en het vergeten dat alleen Jahweh hen kan redden. Dan klinkt de oproep tot bekering en berouw. Het oordeel zal over hen komen. Maar toch is daar ook steeds de boodschap van genade en vergeving. De belofte van God blijft overeind.

we worden aangemoedigd door de profeten

En wij, die al meer dan 20 eeuwen nadat de Messias is gekomen leven, ook wij mogen onze verwachtingen voor de toekomst baseren op de beloften van diezelfde God. Van Advent is het Kerst geworden. Vanaf Jezus hemelvaart leven wij in de verwachting van zijn wederkomst.
Advent? Zeker, maar we blijven niet achterom kijken naar het Kind in de kribbe, we verwachten de Koning uit de Hemel. En we worden aangemoedigd door de profeten van weleer, om naar Gods wil te leven en steeds Zijn vertegenwoordigers op aarde te zijn.

Gezegende Advent gewenst!

Katrien Janssens-Salomons, voorzitter Bijbelstudiebond

Licht aan het eind van de tunnel

"Mijn hart bonst, mijn hoofd bonkt! Ik ben ziek van angst, ik schreeuw het uit! Het is oorlog, ik hoor het geschreeuw van de vijanden. Eén voor één worden de steden veroverd. De vijanden vernietigen alles: de huizen, de dorpen, de steden. Ze verwoesten het hele land. Ik zag dat er geen mensen meer waren. Ik zag dat alle velden vernield waren en alle steden vernietigd."

Het zou het verhaal kunnen zijn van een ooggetuige van wat IS doet in Syrië. Of een noodkreet van een vluchteling uit een van de vele oorlogsgebieden in onze moderne wereld. Maar deze woorden staan in de Bijbel. Ze zijn meer dan 2600 jaar geleden geroepen en opgeschreven. Ze staan in het profetenboek van Jeremia (4: 19vv, Bijbel in Gewone Taal).
Een boek dat ons meeneemt naar een van de donkerste perioden in de geschiedenis van Gods volk Israël. Een boek dat ook hoop en moed wil geven.

Was ik maar nooit geboren!

Soms kan een mens zoveel te verstouwen krijgen dat hij er liever niet zou zijn. Dat is ook Jeremia overkomen. Hij verzucht: "Waarom moest ik de moederschoot verlaten? Ik heb alleen maar verdriet en pijn, ik slijt mijn dagen in schande". De nood van zijn volk en de ellende die hij moet aankondigen gaan hem ter harte. Bovendien moet hij ook persoonlijk zware offers brengen. Zo mag hij niet trouwen en geen kinderen krijgen (16: 1vv), en ook niet naar trouwerijen en begrafenissen gaan. Zijn leven wordt getekend door de boodschap die hij moet overbrengen.

Er komt een doorstart, maar dan van bovenaf

Een boodschap die hem ook nog veel vijandschap en zelfs gevangenschap zal opleveren. Maar hij houdt vol. Hij kan en wil niet anders. God is hem te sterk geworden (20:7). Zoals vaker krijgt ook deze profeet te maken met veel weerstand, tot in eigen dorp en familie toe (11: 21; 12: 1-6). Later verwijt Jezus zijn volk dat het de profeten heeft gedood, en gestenigd wie God naar hen toe stuurde (Matt. 5:12; 13: 57; 23: 29v.). En ook Jezus heeft ervaren dat een profeet onder zijn eigen mensen niet populair is (Luc. 4: 24; Joh. 7: 7 en Marc.3: 21). Jeremia laat al iets zien van wat Jezus later in alle hevigheid heeft moeten lijden.

Dankzij de trouw van God is er voor zijn volk toch toekomst: "de dag zal komen". Dat slaat op een nieuwe tijd van herstel, herbouw en terugkeer. In Jeremia 31 staat het er tot drie keer toe. Met als centraal vers 31 waar God belooft een nieuw verbond met zijn volk te sluiten en zijn wet in de harten van zijn mensen te schrijven. Dan wordt de wet van God niet meer als beperkend en lastig ervaren. Je maakt je dan eigen wat God graag wil en je gaat het ook graag willen. Je gaat aanvoelen wat goed is voor jezelf en voor anderen. Die nieuwe toekomst is verbonden met de belofte van een nieuwe loot op de oude en uitgestorven stam van Davids huis.

Jeremia, door Michelangelo, ± 1508-1512

Tegendraadse boodschap

De boodschap die Jeremia namens God moet doorgeven, staat haaks op wat de leiders en het volk in die tijd graag willen horen en geloven. Heel het boek Jeremia getuigt van massief verzet, zowel van de geestelijke leiders zoals priesters en profeten, als van de politieke leiders (koningen Jojakim en Zedekia) en de heersende elite.

De oproep van Jeremia om zich te buigen onder Gods oordeel en zich aan Babel te onderwerpen, omdat anders de stad verwoest zou worden en velen in ballingschap zouden gaan, valt niet in goede aarde. Andere profeten, zoals Hananja, beweren dat God zijn tempel en zijn volk nooit zal laten vallen. Jeremia zegt erover: "Ze verklaren de wond van mijn volk lichtvaardig voor genezen, ze zeggen: 'alles gaat naar wens'." (6: 14). Velen vertrouwen op wat Jeremia een 'bedrieglijke leus' noemt namelijk dat Jeruzalem nooit verloren zal gaan omdat de tempel van de Heer er staat. Als Jeremia met een houten juk rondloopt omdat Juda onder het juk van Babel door moet, pakt Hananja dat juk en breekt het kapot: zo zal de HEER het juk van Babel in stukken breken. Daarna komt Jeremia terug met een ijzeren juk. Zo erg gaat het worden: een

ijzeren juk als beeld van de onderdrukking door Babel.
Jeremia maakt duidelijk dat de weggevoerde Judeeërs niet binnen afzienbare tijd terug zullen komen, maar dat de ballingschap zeventig jaar zal duren. Die zware straf is gevolg van het stelselmatig negeren van de vele oproepen om te breken met de zonden van afgoderij en sociaal onrecht. In plaats van trouw aan de God die hen een eigen land gegeven heeft gaan ze vreemd met andere volken en hun goden. Het 'oude verbond' is hierdoor kapot gegaan en aan vervanging toe. Dat kan alleen maar als eerst dat oude tot de grond toe is afgebroken. Daarvoor schakelt God de opkomende wereldmacht Babel in. Gods volk moet zich onderwerpen aan Gods oordeel en dus aan Babel.

De dag zal komen...

Jeremia moet veel ellende aankondigen. De stad zal verwoest worden. Het zal afgelopen zijn met het koningshuis van David. Veel inwoners van de stad zullen worden gedeporteerd en nooit meer terug komen. Dat is de straf van God voor eeuwen van ontrouw en onrecht. Maar toch is het niet het laatste woord van God, want Jeremia mag verder kijken. In 23: 5-6 staat dat: "De dag zal komen dat Ik aan Davids stam een rechtmatige telg laat ontspruiten, die als koning een wijs beleid zal voeren en die in het land recht en gerechtigheid zal handhaven". Voor Davids huis gloort er licht aan het eind van een donkere tunnel. God had gezegd dat nooit iemand uit dat huis op de troon zou zitten. Ze hadden het ernaar gemaakt door hun ontrouw en onrecht.

Zijn leven wordt getekend door de boodschap die hij moet overbrengen

Toch is ook dit niet Gods laatste woord. Wat ooit aan David is beloofd, blijft staan als een huis. Er komt een doorstart, maar dan van bovenaf, vanuit God zelf. Jezus maakt waar wat Jeremia profeteerde: een nazaat van David met de naam 'de HEER is onze gerechtigheid"
(23: 6). Dat is niet te danken aan David maar aan God zelf. Jezus is via Maria geënt op de oude stam van David, en ook aan ons gegeven.

Jeremia

Jeremia werd omstreeks 645 voor Chr. geboren in Anatot, een dorp ten noorden van Jeruzalem. Hij was de zoon van een priester. Hij was ongeveer 18 jaar toen hij tot profeet geroepen werd. Dat was omstreeks 627 voor Chr., toen de gelovige koning Josia in Jeruzalem regeerde. Jeremia heeft zijn opdracht als moeilijk ervaren. De boodschap die hij moest brengen werd hem door de politieke en geestelijke leiders niet in dank afgenomen. Jeremia is zelfs enkele keren gevangen genomen en met de dood bedreigd. Toen Jeruzalem in 586 door de Babyloniërs werd ingenomen en verwoest, ging een aantal Judeeërs naar Egypte. Tegen zijn wil werd Jeremia meegenomen; volgens een oude traditie ging het ook in Egypte mis, en werd hij daar door zijn landgenoten gestenigd.

Ds. H. van Veen is predikant te Broek op Langedijk

Samenvatting

De tijd waarin Jeremia leeft is een van de donkerste perioden in de geschiedenis van Gods volk Israël. En de boodschap die hij moet doorgeven staat haaks op wat de leiders en het volk in die tijd graag willen horen en geloven. De nood van zijn volk en de ellende die hij moet aankondigen gaan Jeremia ter harte. Ook persoonlijk moet hij zware offers brengen. Toch mag hij hoop en moed geven: Er komt een doorstart, het Licht van deze wereld is aanstaande!

Literatuur

Dr. H. Lalleman-de Winkel, *Jeremia, in Commentarenreeks op het Oude Testament*, De Brug, Heerenveen, 2004.

Maurits Oldenhuis, De lijdende profeet. Jeremia en de profeten van het Oude Testament, in: G. Kwakkel (red.), *Wonderlijk gewoon, Profeten en profetie in het Oude Testament*, 79-97, Barneveld 2003.

Dick Dreschler, Eigen woord of woord van Jahwe? Jeremia en de valse profeten in Jeremia 23: 9 - 32, in: *Wonderlijk gewoon*, 99-115.

Jasper Klapwijk, *Het goede nieuws van het Oude Testament*, Amsterdam 2008.

J. Streefkerk, *Profetie in Israël*, Commentaar bij de tijd /deel 2, Nijkerk 1982, 124-167.

Hoofd

- Kun je het Jeruzalem uit de tijd van Klaagliederen 1 en Lucas 19:41 en volgende, vergelijken met de kerk zoals wij die kennen? Delen wij dezelfde bezorgdheid?
- Waarom was er een nieuw verbond nodig, Jeremia 31:31-32? Waarin verschillen ze van elkaar? En waarom kwam Jeremia de eer toe om het aan te kondigen?
- Het leven van Jeremia wordt gekenmerkt door ellende en narigheid. Psalm 88 zou door hem geschreven kunnen zijn. Hoe zou hij Filippenzen 4:4-7 uitgelegd hebben?
- Waarom wordt Jeremia gerekend bij de grote profeten?
- Kun je stellen dat elke ware profeet ook een adventsprofeet zal zijn?
- Past vasten niet meer bij Advent dan bij de tijd voor Pasen? Waarom wel of juist niet?

Hart

- Dat de profetieën van Jeremia uitkomen lezen we onder andere in Daniël 9:2. Is het een troost of juist niet dat God doet wat Hij zegt? En als je leest van Jeremia 31:15?
- Is bij ons nog wel het besef van de noodzaak tot verlossing aanwezig? Of leven wij volgens het adagium van Jeremia 7:9-10; ons kan niets gebeuren!
- Hoe herken je een valse profeet? Benoem eens valse profeten in jouw leven. Zou internet ook in die categorie kunnen vallen?

Handen

- Welk risico lopen we wanneer we niet of niet meer trouw zijn aan God? Vergelijk het met de tijd dat Jeremia leefde.
- Is de manier waarop profeten in het Oude Testament de mensen een spiegel voorhouden ook onze manier van profeteren? Kijk in dit verband eens naar de drie formulieren van eenheid. Kun je dit een nieuwe manier van profeteren noemen?
- Vergelijk Jeremia (Jer. 1:5) met Johannes (Luc. 1:15). Benoem verschillen en overeenkomsten. En is het ook van toepassing; gekend, gevormd en aangesteld worden?
- Jeremia 46-51 toont aan dat God heerser is over alle volken. Waaruit blijkt die betrokkenheid van Hem in de wereld nú?
- Kijken we echt uit naar de definitieve komst van onze HEER? Waaraan merk je dat bij jezelf?

Opdracht

- Maak je christen-zijn praktisch door Jeremia na te volgen en gehoor te geven aan de opdracht; profeet, priester en koning te zijn. Jeremia 29:7, 1 Timoteüs 2:1,2. Gods woord spreken, bidden en onrecht bestrijden.

Stellingen

- Er is niets nieuws onder de zon. Jeremia's tijd is onze tijd. (Jer.2:27,28, 2 Tim.4:3,4)
- Laat de echte profeet opstaan! (Deut. 18:22, Gal. 1:7-9)

Voor werkvormen: www.steunpuntbijbelstudie.nl

Ook voor ons geschreven

"Alles wat vroeger is geschreven, is geschreven om ons te onderwijzen, opdat wij door te volharden en door troost te putten uit de Schriften zouden blijven hopen." Dat leren we van de apostel Paulus (Rom. 15: 4). Het slaat ook op wat vele eeuwen geleden de profeet Jeremia heeft moeten zeggen en wat voor ons is bewaard gebleven.

We weten dat Jeremia veel van wat hij namens God moest zeggen, heeft laten opschrijven door zijn secretaris Baruch (36:4; 45: 1).Deze boekrol werd aan koning Jojakim voorgelezen, maar die liet hem vel voor vel in het vuur gooien (36: 1-26). Daarna heeft Baruch alles nog eens opgeschreven en daaraan nieuwe woorden van gelijke strekking toegevoegd (36: 27-32). Het is goed ons af te vragen wat wij ervan kunnen leren, ter waarschuwing en bemoediging.

Durf alleen te staan

Je zou Jeremia een soort klokkenluider kunnen noemen. Hij moest de mensen in zijn tijd wakker schudden en hun misplaatste zelfvertrouwen onderuit halen. Daar maak je je nooit populair mee. God heeft de nog jonge Jeremia er al op voorbereid toen hij hem riep tot deze moeilijke taak. Geen wonder dat hij er tegenop zag: dat kan ik niet, ik ben veel te jong. Maar God beloofde zijn hulp: "wees voor niemand bang, want Ik zal je terzijde staan" (1: 8). En nog een keer: "Ze zullen je bestrijden, maar je niet verslaan, want Ik zal je terzijde staan en je redden" (1:19). God heeft woord gehouden. Het werd heel moeilijk voor Jeremia, maar hij heeft het volgehouden. Daar mag iedereen op vertrouwen die opkomt tegen onrecht, oneerlijkheid, leugen en bedrog. Je krijgt misschien heel wat voor je kiezen. Je maakt er vijanden door. Maar met Gods hulp kun je volhouden en mag je vertrouwen dat het goed zal komen.

Wees mensen uit één stuk

Jeremia ontmaskerde veel dubbelheid en onoprechtheid bij zijn volksgenoten. Ze dachten dat ze wel goed zaten door naar de tempel te gaan en de vereiste offers te brengen. Zelfs dat Jeruzalem nooit verloren zou gaan omdat de tempel daar stond.

Je leven wortelen in God als de bron van leven en liefde

Maar die zekerheid sloeg Jeremia hen uit handen: "Jullie stelen, moorden, plegen overspel en meineed, branden wierook voor Baäl en lopen achter andere goden aan, die jullie eerst niet kenden. En toch durven jullie, terwijl jullie al deze gruweldaden plegen, voor mij te verschijnen in deze tempel, het huis waaraan mijn naam verbonden is, met de gedachte: Ons kan niets gebeuren!" (7: 9-10). Er was maar één manier om aan het naderende oordeel te ontkomen: breken met al die kwalijke praktijken en weer over de hele linie gaan leven naar Gods geboden. Een vroegere profeet vat het kernachtig samen: "Er is jou, mens, gezegd wat goed is, je weet wat de HEER van je wil: niets anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van je God" (Micha 6: 8). Een les die ook wij ter harte moeten nemen. Jezus houdt het ons ook voor. "Niet iedereen die 'HEER, HEER' tegen mij zegt, zal het koninkrijk van de hemel binnengaan, alleen wie handelt naar de wil van mijn hemelse Vader" (Matt. 7: 21). De pretentie om kerk van de HEER te zijn, redt ons niet als het niet samengaat met een leven waarin liefde tot God en de naaste concreet handen en voeten krijgt. Denk daarbij bijvoorbeeld aan zorg voor wie kwetsbaar is, opvang van vluchtelingen, en ruimte geven aan de ander om zichzelf te zijn.

Vertrouw op Gods trouw

Een grote valkuil voor mensen in elke tijd is een misplaatst zelfvertrouwen. Dan overschat je menselijke mogelijkheden en capaciteiten. Of je verwacht wonderen van de politiek, de techniek of de wetenschap. Jeremia moest zijn leven lang opboksen tegen veel mensen om hem heen, de leiders voorop, die

Van wat over recht te doen en trouw te zijn in dit profetenboek staat, kunnen we veel leren voor onze eigen omstandigheden. Het is de taak van christenen om op te komen tegen onrecht en zich in te zetten voor recht en vrede, zowel in eigen omgeving als in de samenleving.
Terecht wordt daarbij vaak geciteerd uit die brief aan de ballingen in Babel: "Bid tot de HEER voor de stad...en zet je in voor haar bloei, want de bloei van de stad is ook jullie bloei" (29: 7). Met het vooruitzicht van compleet herstel: een nieuwe aarde waar gerechtigheid woont, en God voorgoed zal komen wonen bij ons mensen.

aardse zekerheden zochten en daar redding en bescherming van verwachten. Ten diepste is dat afgoderij: alle kaarten zetten op wat hier op aarde nodig is om te leven en om je te beschermen zoals het weer; zon en regen, vruchtbaarheid. Op politiek gebied verwachtten velen in de tijd van Jeremia hulp van grote mogendheden als Assyrië of Egypte.

God heeft woord gehouden

Jeremia moest hen waarschuwen dat ze daarmee bedrogen zouden uitkomen. Zijn woorden zijn waarheid geworden, terwijl de geruststellende woorden van zijn tegensprekers loze beloften bleken. Dat zet een uitroepteken achter de herhaalde bijbelse oproep om niet op mensen te vertrouwen maar je aan de leiding en zorgen van de HEER toe te vertrouwen. Jeremia gebruikt er het uit Psalm 1 vertrouwde beeld voor: een boom die aan water geplant is en vruchten oplevert: zo is "wie op de HEER vertrouwt". Daartegenover lijkt wie op mensen vertrouwt en zich afkeert van de HEER op 'een struik in een dorre vlakte' (17: 5-8). Wat beslist is of je leven is geworteld in God als de bron van leven en liefde. Dan kan een mens heel wat aan, ook in moeilijke tijden. Zo niet, dan kan een mens heel wat tot stand brengen, zonder blijvend resultaat. Maar "gezegend wie op de HEER vertrouwt, wiens toeverlaat de HEER is" (17: 7).

Gods geboden gelden voor alle mensen

Jeremia nam geen blad voor de mond als hij ontrouw tegenover God en onrecht en corruptie in de samenleving signaleerde en aan de kaak stelde. Hij sprak er vooral de mensen op aan die geroepen waren leiding te geven, maar net zo goed de man in de straat. Dat ligt helemaal in de lijn die we door heel de Bijbel heen zien: de geboden van God gelden voor alle mensen. Niemand moet denken dat hij wel boven de wet staat en zelf de dienst kan uitmaken. In een tijd dat koningen vaak beschouwd werden als godenzonen en zich ook zo gedroegen, maakte God duidelijk dat Hij de Koning boven aardse koningen is. En dat machthebbers er zijn om Hem te dienen en dienstbaar te zijn aan hun onderdanen. Ook de koning staat onder Gods wet.
Wie geroepen zijn om leiding te geven hebben een voorbeeldfunctie, of ze nu koning zijn of priester of profeet. Daar kwam in de tijd van Jeremia weinig van terecht. Er was misbruik van macht, sociaal onrecht, en corruptie. Zo werd koning Jojakim ervan beschuldigd dat hij uit was op zijn eigen voordeel, dat de bevolking werd uitgebuit, en dat er zelfs onschuldig bloed vergoten werd. Ook profeten en priesters verwaarloosden hun taak en gaven verkeerde leiding.

Wie geroepen zijn om leiding te geven hebben een voorbeeldfunctie

Jeremia nam daar, in opdracht van de HEER, scherp stelling tegen, en riep op om recht te doen en trouw te zijn.

Ds. Henk van Veen is predikant te Broek op Langedijk

Samenvatting

Wat moet je ermee? Verleden tijd, toch? Zie Jeremia maar als klokkenluider. Paulus vat het kort samen: "Alles wat vroeger is geschreven, is geschreven om ons te onderwijzen, opdat wij door te volharden en door troost te putten uit de Schriften zouden blijven hopen". Als je opkomt tegen onrecht, oneerlijkheid, leugen en bedrog krijg je misschien heel wat te verduren Maar met Gods hulp kun je volhouden, het zal goed komen: Een nieuwe aarde waar gerechtigheid woont, waar God voorgoed zal wonen bij ons mensen.

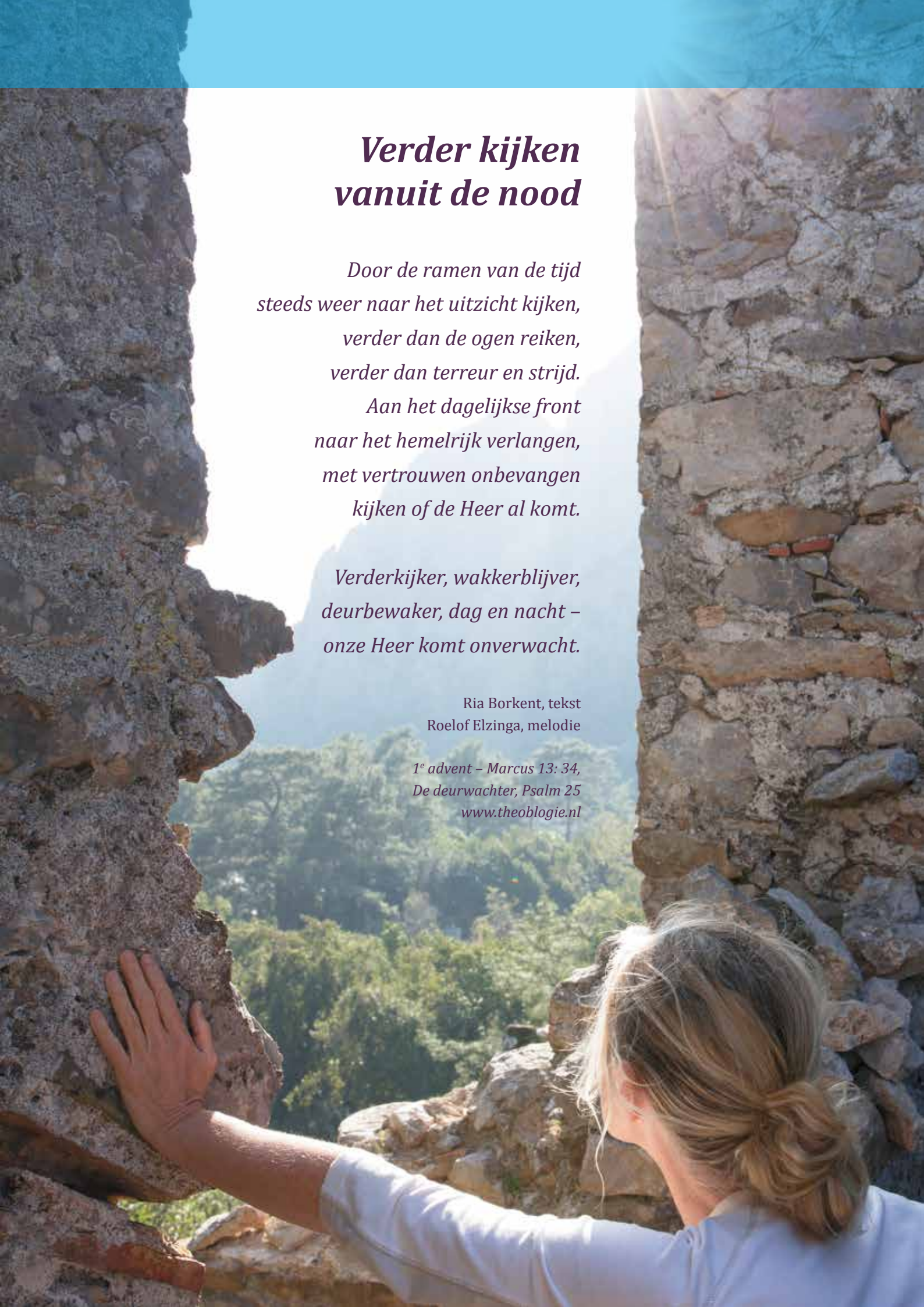

Verder kijken vanuit de nood

Door de ramen van de tijd
steeds weer naar het uitzicht kijken,
verder dan de ogen reiken,
verder dan terreur en strijd.
Aan het dagelijkse front
naar het hemelrijk verlangen,
met vertrouwen onbevangen
kijken of de Heer al komt.

Verderkijker, wakkerblijver,
deurbewaker, dag en nacht –
onze Heer komt onverwacht.

Ria Borkent, tekst
Roelof Elzinga, melodie

1e advent – Marcus 13: 34,
De deurwachter, Psalm 25
www.theoblogie.nl

Profeet Zacharia: de verrassende kant van God

In de spreekwoordelijke donkere dagen voor Kerst staan we stil bij de geboorte van Jezus, in het gebied van Bethlehem Efrata. We pakken het babyalbum van Jezus geschreven door Matteüs en Lucas erbij en stellen ons de menswording van onze Verlosser voor. Tegelijk kijken we uit naar de intocht van de Koning, de nieuwtestamentische verwachting. Over die tweede adventperiode verhaalt ook de profeet Zacharia.

Mieke Brink-Blijdorp
is schrijfster en publiciste. Zij is getrouwd met Peter en woont in Putten. Voor het Nederlands Dagblad schrijft ze de 'meditatiefjes' Stilgezet, op de achterpagina van de krant. Haar overdenkingen over Zacharia vormden de basis voor het boek 'De Koning in aantocht'.

Nee, de profeet Zacharia is niet een 'traditionele adventprofeet', zegt Mieke Brink-Blijdorp. In 2011 verscheen van haar hand het boek *De Koning in aantocht*, dat ze schreef samen met oudtestamentica Ria Kuijper-Versteegh. “Je vindt bij deze profeet geen aankondiging over Jezus' geboorte zoals bijvoorbeeld Micha. Maar je leest bij Zacharia wel het verlangen dat het met de komst van de Koning wordt zoals het moet zijn. Dat betekent trouwens dat het met die komst niet wordt zoals het was.”

Als voorbeeld noemt Brink de profetie van de intocht in Jeruzalem, op een ezel (Zach. 9:9). “Het is een Davidsfiguur die Zacharia voor ogen heeft. Een eenvoudige leider, niet een majestueus heerser. De persoon waarover de profeet het heeft, staat aan het begin van zijn regeringsperiode en is verwachtingsvol. Iedereen is vol verwachting van wat er gaat komen.”

Meditaties

Mieke Brink-Blijdorp weet waar ze het over heeft. Zij heeft voor de rubriek ‘Stilgezet’ van het Nederlands Dagblad de profeet doorgenomen, vers voor vers. “Ik heb een hekel aan de thematische boekjes, omdat je dan teksten kiest die jou aanspreken en waar je allereerst je eigen gedachten bij hebt,” aldus de Puttense. “Liever wil ik het hele bijbelboek afmaken, laten spreken en vanuit mijn meditaties een mix van bijbelstudie en een bijbeldagboek maken.”

De profeet Zacharia was een tijdgenoot van zijn collega Ezra, en tijdgenoot van Jozua en Zerubbabel die leiding gaven aan de terugkeer uit Babel. Ook Haggaï was een tijdgenoot van Zacharia. De periode van Zacharia’s profetische werkzaamheid was van 520-518 voor Christus.

Dit is het punt waarop haar co-auteur, Ria Kuijper, in beeld komt. “Zij keek met me mee, om vanuit haar kennis van het Oude Testament nieuwe inzichten in te brengen. Ria had contact met uitgever Van Wijnen in Franeker, waar het boekje over Zacharia is uitgegeven.”

Het doel van het herstel van de muur is de wereldwijde groei van Gods koninkrijk

Een ‘traditioneel’ bijbelstudieboek is het niet geworden. De basis van de meditaties is duidelijk de rode lijn in 'De Koning in aantocht', maar het is aangevuld met achtergrondinformatie. Daarbij biedt het boek materiaal om bijvoorbeeld een avond voor de verenigingen voor te bereiden. “Er is veel diversiteit in de opdrachten die het boek geeft,” zegt Brink. “De ene opdracht is meer creatief, de ander geeft een overzicht, en je vindt tips om het werk in de voorbereiding te verdelen. Daardoor is het geheel misschien veel, maar je kunt wel lang met *De Koning in aantocht* aan het werk.”

Verrassend

De publiciste is door haar meditaties volledig in het werk van de profeet Zacharia gedoken. “Hierdoor ben ik wel gaan merken dat je niet te snel moet vragen: ‘Wat betekent het vandaag voor mij?’ Daarmee loop je de tekst vaak voor de voeten. Maar het is goed om je de woorden van Zacharia voor te stellen, om het beeldend voor je te zien Je kunt beter starten vanuit de vraag: wat zie ik hier voor me? Wat gebeurt er precies, wat zouden de eerste lezers hierbij voor zich gezien hebben?,” zegt Brink. “Denk niet te gauw: ‘Dit is niks voor mij, dit heeft me niets te zeggen’. Je moet doorzetten, je best doen om de tekst te begrijpen. Soms moet je de tekst even wegleggen, om er later over na te denken als het even is bezonken.”

De tekst moet soms dus even 'rijpen'. En dat leidt tot verrassingen bij sommige delen van de profeet, zegt de schrijfster. Want Zacharia laat de onverwachte houding van God zien. "Zijn toorn over de zonde is terecht, maar Hij is altijd een stap voor in vergeving. Tegelijk herinnert Hij je aan de fouten die je hebt gemaakt, zeker als je zelf liever die fouten relativeert."
Net zo verrassend is het visioen met het meetlint, vertelt Brink. De auteur geeft aan dat Jeruzalem zo groot wordt dat er geen beginnen aan is om het op te meten, laat staan om er een muur omheen te bouwen. Dit visioen laat de wereldwijde uitbreiding van Gods rijk zien. "Tegelijk was het volstrekt legitiem om de bouw van de muur voort te zetten, dat was helemaal niet verkeerd. Maar God laat zien dat het herstel van die muur niet het doel is: het doel is de wereldwijde groei van Gods koninkrijk. En dat is verrassend vervuld in het Nieuwe Testament."

Zacharia is een profeet uit de tijd dat het tweestammenrijk Juda uit Babel terugkeert. Samen met andere bekende profeten als Jozua, Zerubbabel en Haggai leidt Zacharia de teruggekeerde Joden. Zij moesten naast hun eigen dagelijkse werk zich ook inzetten om de stad en de tempel te herbouwen.

Ze leren ons dat God inbreekt in dat kleine leven van alledag

Brink: "We worden net als de tijdgenoten van Zacharia gevraagd om naast ons werk voor de kerk bezig te zijn. Zoals zijn generatie na een dag hard werken ook voor de tempel de kruiwagens moest sjouwen, moeten wij voor de kerkenraad aan het werk naast ons eigen werk. Dat is vaak ploeteren. Het is het kleine leed in Gods grote plan."

Hij komt

Nee, wij werken niet aan een tempel, maar toch kunnen we ons wel inleven in de situatie van de teruggekeerde ballingen, zegt Brink. "Terwijl Jeruzalem in puin ligt. Hoe leef je als je van een versteende akker vruchtbare grond wilt maken? Waar moet je heen met je puin? Wat is daar de zin van? Je voelt de moedeloosheid en dat raakt ook mijn eigen moedeloosheid. Maar de Schriften maken wijs en ze leren ons dat God inbreekt in dat kleine leven van alledag, Hij komt van buiten, maar Hij komt echt wel binnen."
Op die manier is Zacharia inderdaad niet de profeet die het aardse leven van de Christus zal uitstippelen. Maar Zacharia is wel de profeet die ons verder laat kijken dan het fotoalbum van Jezus' geboorte.

Weet-je

In de serie Bijbelstudie Compact wordt in zes schetsen ingegaan op het onderwerp *God laat zich kennen* (Ds. A.J. van Zuijlekom). Want God laat Zich kennen en waar kunnen we Hem vinden? Belangrijk in een tijd waarin velen zoekende zijn. Drie gedeelten uit het Oude Testament en drie gedeelten uit het Nieuwe Testament komen aan de orde: De Here laat Zich kennen; de Allerhoogste biedt geborgenheid; liefde en toorn in één adem; het Woord doet ons God kennen; jouw uitverkiezing; uitzien naar je Redder!
Een aanrader!

A.J. van Zuijlekom, *God laat Zich kennen (Bijbelstudie compact)*, 2002, De Vuurbaak, Barneveld,
ISBN 9789055602162, 48 pag., € 7,90
www.steunpuntbijbelstudie.nl

Als je een *Weet-je* voor ons hebt dat ook voor anderen belangrijk kan zijn, stuur het dan naar redactie@bijbelstudiebond.nl.

Monsters

Laura logeert bij ons. Dat is heel dapper van haar, want ze is drie jaar en in de logeerkamer woont een monster. Ja, dat wisten wij natuurlijk niet. Dat is weer zo'n verborgen gebrek, waarover de makelaar zweeg toen wij dit huis kochten. Het monster slaapt overdag, dus we zien hem nooit. Maar nu is het avond.

Het hele huis kraakt door zand uit de zandbak. De deuren plakken van pannenkoeken met stroop en in de badkamer is een modderbom ontploft. Laura ligt heerlijk schoon onder het prinsessendekbed. Haar knuffels staan om haar heen, als een kudde safari-parkdieren op transport. We hebben gepoetst, gelezen en gezongen van 'Ik ga slapen, ik ben moe', en daarna, voor alle zekerheid, ook alle andere coupletten. Nu moet ze gaan slapen. Maar dat gaat helaas niet, want als ze slaapt komt het monster achter de speelgoedkast tevoorschijn. Dat is even schrikken.

Opa kijkt achter de kast en vertelt dat er niets te zien is. Maar dat is een rationele mannenbenadering. Die werkt natuurlijk niet bij monsters. Toevallig had oma als kleuter ook regelmatig een monster onder haar bed. Ze weet dus precies wat je in zo'n geval moet doen. Je moet een lampje aandoen, want iedere ervaringsdeskundige weet dat monsters bang zijn voor licht. Achter de speelgoedkast staat nu het nachtlampje te schijnen. Aldus beschermd kan Laura rustig gaan slapen.

Iedere ervaringsdeskundige weet dat monsters bang zijn voor licht

De volgende ochtend, wanneer de vroegste haan nog suffig zijn stembanden losmaakt en de krantenjongen gapend de brievenbussen laat kletteren, komt ze klaarwakker ons bed bestormen. Ze heeft heerlijk geslapen.
Veel te vroeg gaan we ontbijten. Na het eten mag ze uit het boek met de bijbelverhalen een verhaal uitkiezen. Het wordt het verhaal met de tekening van het licht in de nacht, de engelen en het kindje in de stal. Ze kent het verhaal, en wil weten waarom al dat licht getekend is. We vertellen haar van de mooie namen die Jezus had. De naam 'Het licht van de wereld' intrigeert haar. Ze is even stil en concludeert dan: 'O, dan moest Hij zeker alle monsters wegjagen.' En eigenlijk is dat precies wat Hij heeft gedaan.

Truus van der Laan-Barnhard uit Veenendaal is huisvrouw en moeder van vier volwassen kinderen en oma van zes kleinkinderen. Ze schrijft al zo'n 45 jaar als liefhebberij.

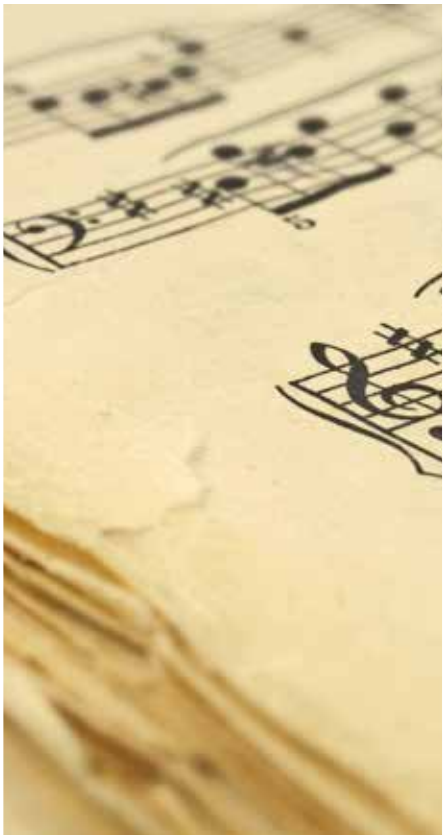
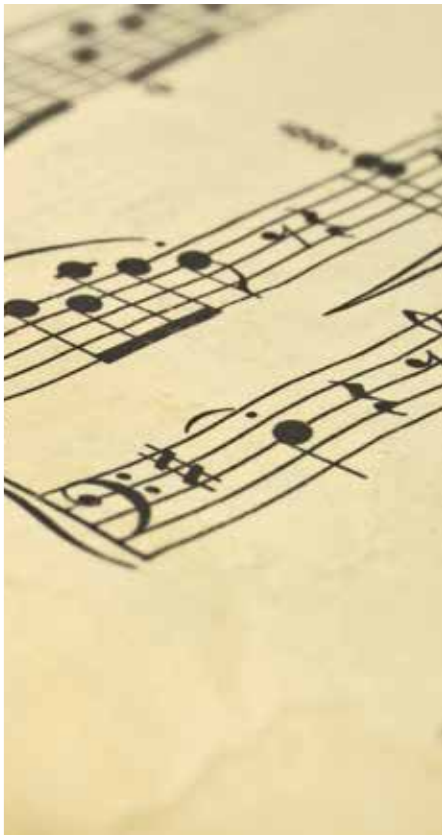

Kerstmuziek

De adventstijd is vol muziek. Veel koren geven in deze tijd een uitvoering. Ze zingen oude of juist nieuwe liederen. Het is de tijd voor uitvoeringen van klassieke muziek.

Drie voorbeelden uit een ver verleden zijn: Heinrich Schütz' Weihnachtshistorie (1660), Bachs Weihnachtsoratorium (1735) en Händels Messiah (1741). Het zijn alle drie oratoria. Er is veel aandacht voor de aankondigingen van Christus' komst in het Oude Testament, voor het kerstevangelie en voor Christus' terugkomst. Schütz zal het minst bekend zijn.

Oratorium

Bij een oratorium gaat het om een combinatie van muziekinstrumenten, liederen en een verteller. De liederen zijn voor solozangers (sopranen, alten, tenoren en bassen). De verteller heet vaak evangelist. De tekst is soms op papier gezet door iemand anders dan de componist. Soms is er ook alleen de bijbeltekst zelf. Het verschil met een opera is dat er geen kostuums en toneelspel aan te pas komt, het is een zangstuk. Het oratorium zou ontstaan zijn in de 16e eeuw vanuit bijbellezingen in Rome, waarbij de muziek een steeds grotere rol kreeg. Orare is Latijn voor 'bidden', oratorio 'de gebedsruimte'. De muziektermen oratorium en passie lopen wel eens dooreen. Ook nu nog worden er oratoria geschreven.

Schütz

Heinrich Schütz (1585-1672) was in dienst van de Lutherse vorst Maurits van Hessen-Kassel, de keurvorst van Saksen. Alleen zijn geestelijke muziek is bewaard gebleven. Hij mocht van 'zijn' keurvorst in de leer in de stad Venetië, het Mekka van de rooms- katholieke kerkmuziek en gebruikte het geleerde voor zijn *Historia der freuden- und*

gnadenreichen Geburt Gottes und Marien Sohnes Jesu Christi, ofwel het kerstverhaal. In de kerstdienst van 1660 werd het stuk in de Hofkapel voor het eerst opgevoerd. De tekst uit Lukas 2 en Matteüs 2 is verdeeld in acht intermedia. De evangelist vertelt, de engelen, herders, wijzen, schriftgeleerden en Jozef worden door zangers vertolkt. Zij vormen soms ook het koor. De Weihnachtshistorie is het muzikale voorbeeld geweest voor vele componisten.

Schütz, Bach en Händel kwamen alle drie uit Duitsland. Duitsland was in hun tijd een lappendeken van vrije steden, heerlijkheden, keurvorstendommen en zo meer. Ze hoorden allemaal bij het Duitse rijk. Elke heerser onderhield een eigen kapel, bestaande uit zangers en spelers voor het plezier van het hof en voor kerkdiensten. Wij kennen de mogelijkheid om met apparatuur thuis allerlei moois te horen op langspeelplaat, cd of via You Tube op de laptop. In de 17e en 18e eeuw was live muziek het enige.

Bach

Eén daarvan was de grote Johann Sebastian Bach (1685 - 1750), In Leipzig waar hij bijna dertig jaar werkte was hij als muzikaal leider verantwoordelijk voor de muziek in de grote kerken en muziekleraar. Hij kon beschikken over 16 solisten. Bach schreef allerlei soorten muziek behalve opera. Hij schreef oratoria voor alle grote feestdagen.

Bach gebruikte delen van eerder geschreven feestcantates

Het bekendst daarvan is zijn Weihnachtsoratorium. Het bestaat uit zes delen: voor de eerste, tweede en derde kerstdag, de nieuwjaarsdag, de zondag na Nieuwjaar en Driekoningen elk één. Het grappige is dat Bach delen van eerder geschreven feestcantates gebruikte en daarvan de tekst aanpaste. Waar Schütz zich aan de bijbeltekst hield gaf Bach ruimte voor koralen(gezangen) en gelovige beschouwingen buiten de tekst om. Ze hadden vaak een bevindelijke inslag, spreken van verlangen, intimiteit, bewondering en aanbidding.

Händel

Ook Händel (1685-1759) werd, na omzwervingen in Italië, hofkapelmeester in Hannover. Hij trok meerdere malen naar Londen omdat hij de engelse koning George bezocht, die in Hannover was geboren. Uiteindelijk bleef hij in Londen, werd zelfs Engels staatburger en richtte operagezelschappen op.
Händel begon na 1730 met het schrijven van muziekstukken over bijbelse figuren zoals Esther, Deborah, Saul omdat de opera's flopten en hij geld nodig had. Na een periode van ziekte schreef hij de Messiah, bedoeld om uit te voeren in de stille week voor Pasen, als de operatheaters gesloten waren. Hij schreef het in 1741 en bleef er aan werken. Nu wordt het werk meestal uitgevoerd in de kersttijd. Er zijn drie delen: de profetieën in het Oude Testament over de Messias; een deel over zijn dood, opstanding en hemelvaart en een deel over zijn wederkomst en eeuwige heerschappij. Het bevat (meestal letterlijke) teksten uit de psalmen, uit Jesaja 9, 35, 40, 53 en 60, uit de kleine profeten, het kerstverhaal van Lukas, uit Hebreeën 1, Romeinen 10 en 1 Korinte 15. Er zijn recitatieven ofwel verhalende gedeelten, aria's van soms meerdere solisten en koorgedeelten. Heel bekend is het Hallelujakoor geworden aan het eind van het tweede deel. Het oratorium eindigt met de conclusie van Openbaring 5: 'Het lam dat geslacht is, komt alle macht, rijkdom en wijsheid toe, en alle kracht, eer, lof en de macht, tot in eeuwigheid'!

De Messiah, bedoeld om uit te voeren in de stille week voor Pasen

Nog niet genoeg klassieke kerstmuziek? Luister naar de Christmette van Praetorius, het kerstconcert van Corelli, dat van Locatelli, Buxtehudes Das neugeborne Kinderlein, andere cantates van Bach... Dit is het verleden dat altijd de moeite waard blijft. Een goede kersttijd gewenst.

Joke Heijs heeft geschiedenis gestudeerd en woont in Zwolle

"Maria" , Ludie Gootjes-Klamer, 2015, formaat 60 x 80 cm

Eerbetoon aan een gewoon meisje

Het begint zo geheimzinnig. Een engel komt op bezoek bij Maria en zegt: "Ik groet je Maria. God heeft je uitgekozen. Hij zal bij je zijn". Maria schrikt en vraagt zich af wat de engel bedoelt. De engel spreekt verder: "God heeft jou uitgekozen voor iets moois. Je zult zwanger worden en een zoon krijgen. Je moet hem Jezus noemen. Door de kracht van de allerhoogste God zal je zwanger worden. Daarom zal jouw kind bij God horen en zal hij zoon van God genoemd worden. Maria luistert en zegt: "Ik wil God dienen. Laat er met mij gebeuren wat u zegt". De engel gaat weg. Maria reist naar Elizabeth. Elizabeth zegent haar. "Jij bent gezegend, Maria. Want jij gelooft dat God doet wat de engel je vertelt."

En dan zingt Maria haar lied.

Ik geef alle eer aan God.
Ik juich voor hem,
Hij is mijn redder.
Hij koos mij uit,
Mij, een heel gewoon meisje.
Nu zal iedereen over mij zeggen:
"Zij is gezegend."
Want God, die machtig is en heilig,
heeft iets geweldigs met mij gedaan.
Aan mensen die naar hem luisteren,
geeft hij zijn liefde, nu en altijd.

God heeft zijn kracht laten zien:
Trotse mensen jaagt hij weg,
en koningen pakt hij hun macht af.
Maar gewone mensen maakt hij belangrijk.
Arme mensen geeft hij veel,
maar rijke mensen krijgen niets.
God is zijn liefde voor Israël niet vergeten.
Daarom helpt hij zijn volk.
Dat had hij al beloofd aan onze voorouders,
Aan Abraham en aan iedereen die na hem kwam.

Maria, een gewoon meisje die als vrouw zo'n krachtig lied zingt. Vol vertrouwen. Dat bemoedigt mij en moedigt mij ook aan.

Dit schilderij is een eerbetoon aan Maria. Een eerbetoon aan alle moeders en aan gewone meisjes die vrouw worden.

Ik schilder Maria in een glanzende nachtelijke omgeving. Symbool voor zachte intimiteit. De nacht van de magische ster, de nacht van hemels licht en engelenzang, de nacht van geboorte.

"Toen het kind werd geboren wikkelde Maria het in een doek." Ze legt het te slapen. Voedt en verzorgt hem. Zijn dat niet de werken van barmhartigheid? Ik weef een kleed voor de kleine jezusfiguur en schilder dat mee in het schilderij. Terwijl ik daarmee bezig ben denk ik aan het aan een stuk geweven kleed van Jezus waarover gedobbeld wordt. Dat weet Maria nu nog niet. Dat ze daar zal staan bij het kruis. Hoe verweven is leven en dood. Maria heeft het kind in haar handen. Ze koestert het. Ze neemt haar ruimte in op het schilderij. Rustig en krachtig.
Zie haar.

Ludie Gootjes-Klamer woont in Zwolle en is naast beeldend kunstenaar Master of Education in Arts

Hoor de profeet spreekt!

Wij beleven advent vaak als een gebeuren van oplopende spanning: Nog even en dan is het weer zo ver. Nog drie weken, nog twee weken, nog een week en dan... dan is het Kerst!

De bijbehorende liederen en gedichten voeren de spanning vaak nog extra op. 'God is ons niet vergeten.' 'Ons verlangen wordt al meer vervuld.' Wij moeten ons klaarmaken om Hem te ontvangen, als Kindje in de kribbe die deze donkere wereld komt redden.

Luister en leer van het verleden!

Dat we dit moeten doen door ons te verootmoedigen, onze zonden te belijden en weg te doen, en ons te bekeren, dat hangt er vaak maar een beetje bij. We hebben het vaak veel te druk met allerlei randverschijnselen om kerst tot een hoogtepunt te maken. Alle slingers en ballen leiden af van de kern van de kerstboodschap. En zo wordt kerst ook wel als een anticlimax ervaren.

Hoe anders lees je in de adventsprofetieën. De profeten riepen het volk op om zich te bekeren van lauwheid en afval. Ook het volk Israël leefde niet met grote verwachting, want het dagelijks leven ging ook toen z'n gangetje. Terwijl God profeten laat preken over zonde en bekering moet Jeremia tegen de stroom van de valse leiders in roeien en volhouden. Want de HEER wil zijn beloften waarmaken, maar zitten de mensen nog wel op verlossing te wachten?

En wij? Zijn wij ons nog bewust van verlossing, bekering en volharding? Is er iets veranderd door Christus komst? Door het lezen van de Dordtse Leerregels besef je weer welke dwalingen er op de loer liggen. Dat we onze wil en ons leven door Gods wil moeten laten (her)vormen. En ze waarschuwen ons ervoor dat wij in dezelfde valkuilen kunnen stappen als onze voorvaderen. Voorwaar! Word wakker en bekeer u! Christus komst is aanstaande.

Ds. L.W. de Graaff is studentenpastor te Kampen en woont in Heerde

Voor nadere verantwoording zie mijn Leerhuis *'Het oude goud van Dordt'* op www.steunpuntbijbelstudie.nl

De adventsduif

Mijn buurman heeft postduiven. Vroeger had ik ze zelf ook. Postduiven hebben de bijzondere vaardigheid hun hok terug te kunnen vinden vanaf grote afstand. Onze duiven vlogen soms wel 1100 km terug naar huis.

Noach had ook duiven. Noach's duif zal veel kilometers hebben afgelegd. Want ze kon nergens gaan zitten. Overal was alleen maar water. Ze vindt haar drijvend huis gelukkig terug. De duif landt op de arm van Noach. Na een week mag ze opnieuw vliegen. 's Avonds is ze terug, met een olijftakje in haar snavel. Het olijftakje is een teken dat er weer wat groeit. Teken van nieuw leven op aarde.

De raaf was eerder losgelaten. De aas-eter kwam nooit terug. Logisch...

De duif neemt daarentegen teken van nieuw leven mee.
Nieuw leven na het verschrikkelijke oor-deel van God. Er is leven na de zond-vloed. Dat is de genade van God.
Nieuw leven, dat hoop aan Noach geeft. En aan heel de wereld.
Nieuw leven, dat mogelijk wordt door de komst van Jezus Christus.
De duif heeft de kerstkaart in de snavel.

Zij gaan voor het nieuwe leven

Het Lam wordt aangekondigd door een duif.
Het is vast geen toeval dat later de Heilige Geest verschijnt in de gedaante van een duif.
En op het Lam landt.
En op Hem blijft.

> *...en zag Hij hoe de Geest van God als een duif op Hem neerdaalde*
> (Matt. 3: 16b)

Zij gaan voor het nieuwe leven. Om ons te bevrijden van oordeel en dood.
Zodat ook wij terugkeren - misschien na vele omzwervingen - naar huis.
Het huis van de Vader.

Ds. J. Holtland is predikant te Veenendaal-Oost

Tonnis Groenveld, Toos Slot- van der Woerd, Riet Steenbergen-Busstra en Frits Tromp

Vader

Als je meer over je hemelse Vader wilt weten, moet je het Nieuwe Testament lezen. Of ook het Oude? Maar komt daarin niet een heel andere God naar voren? Eén die schijnt te houden van oorlog en geweld, die oproept tot genocide van Kanaänieten, die vol is van wraak en oordeel? Is hij dezelfde als God die de wereld zo liefhad dat hij zijn eigen Zoon gegeven heeft?

Hetty Lalleman schreef er een boek over. Ze doceert Oude Testament en weet dus waar ze over praat. De ondertitel is uitdagend: Waarom ik van de God van het Oude Testament houd. Ze maakt duidelijk waarom. Prettig geschreven, zonder theologenjargon, en toch niet oppervlakkig.

Eerlijk lezen

Belangrijk daarbij is wat ze schrijft over 'lastige teksten': lees ze in hun verband; welke plaats neemt zo'n tekst in in het hoofdstuk, het bijbelboek, de hele bijbel. Maar ook de vraag: hoe past zo'n geschiedenis in de cultuur en samenleving van die tijd? Een mooi voorbeeld van dit laatste: In de koningswet (Deut. 17) wordt voorgeschreven dat de macht van de koning maar beperkt is. Normaal voor ons in de 21e eeuw, maar een ongekende inperking van de bijna onbeperkte macht van koningen in die tijd.
En zo beschrijft ze de plaats van geweld, van wraak en (on)recht, van wetten (wat moeten wij ermee?), van lijden, van de bijzondere plaats van Israël als Gods volk.

Oordeel en roeping

Was de verdrijving en uitroeiing van de volken in Kanaän genocide? Nee, het was Gods oordeel over de Kanaänieten, een voorproefje van het grote oordeel waarover we in Openbaring lezen. Tegelijk maakt God zo ruimte voor zijn volk. Een bevoorrechte positie, die vooral een roeping was: om heilig te leven, helemaal gericht op de Heer dus. Verdrijving van Kanaänieten had ook als doel om Gods volk te beschermen tegen de invloed van de goddeloze, onrechtvaardige en vaak liederlijke bevolking. Het ging niet om vreemdelingenhaat: in de wet van Mozes worden vreemdelingen juist beschermd. En had God Abraham en zijn nageslacht niet geroepen om tot een zegen voor de volken te zijn? Actueel in onze tijd! Helaas faalde Israel daar vaak in. Dan kwam God met zijn oordeel over eigen volk.

Rechtvaardig

De 'wraakgebeden' worden behandeld aan de hand van Psalm 58. Een evenwichtig en genuanceerd hoofdstuk. Ik verschil met de schrijfster van mening over de vraag: kun je vandaag nog bidden om Gods oordeel over onrechtvaardige rechters bijvoorbeeld? Ze gelooft van niet, ik van wel; niet als persoonlijke wraak (je moet je vijanden liefhebben), wel als gebed dat er een einde komt aan onrecht, zoals de martelaren doen (Openb. 6:10).

Uitsmijter

Graag wil ik afsluiten met een citaat (pag. 104): "God is betrouwbaar en al ons vertrouwen waard. Hij is onvoorstelbaar veel groter dan wij ons kunnen voorstellen. Zonde is echt afschuwelijk voor zo'n grote God. Maar zijn liefde en vergeving zijn nog veel groter, kijk maar naar het kruis van Christus."(TG)

Hetty Lalleman, *Is dit onze Vader? Waarom ik van de God van het Oude Testament houd*, 2014, Ark Media Amsterdam, ISBN 9789033800429, 112 pag, € 12,50

Bid, Luister, Leef

Heleen Dekens en Rick Timmermans hebben met ‘Bid, Luister, Leef’ een bijzonder boek geschreven. Het boek biedt voor elke dag van het jaar een manier om stille tijd te nemen. De stille tijd is gebaseerd op de liturgieën uit de katholieke kerk. Elke liturgie begint met dezelfde woorden en geeft ruimte om te bidden en te zingen.
Elke ochtend heeft daarnaast een spirituele tekst, soms van een priester zoals Henri Nouwen en Jan van Kilsdonk, een predikant zoals Jos Douma en Dietrich Bonhoeffer, of van andere religieuze personen als Moeder Teresa of frère Roger van Taizé. Ook worden bepaalde onderdelen uitgelegd. Zo wordt in kaders stilgestaan bij onder meer het vasten, de waarde van een liturgie en het antwoord op ons gebed.
Voor de middagen en de avonden zijn minder liturgieën opgenomen: de middag-liturgie is elke dag hetzelfde, voor elke avond van de week is er één liturgie. In de liturgieën is een moment opgenomen om de Bijbel te lezen. Op deze manier lees je de Bijbel in twee jaar.
‘Bid, Luister, Leef’ is een boek die de stille tijd inderdaad makkelijk vormgeeft.
Dekens is journalist bij onder meer het Nederlands Dagblad en Katholiek Nieuwsblad. Timmermans is schrijver van gereformeerde huize, hij schreef onder meer ‘Hunkeren Naar Rust’ over zijn bezoeken aan verschillende kloosters. (FT)

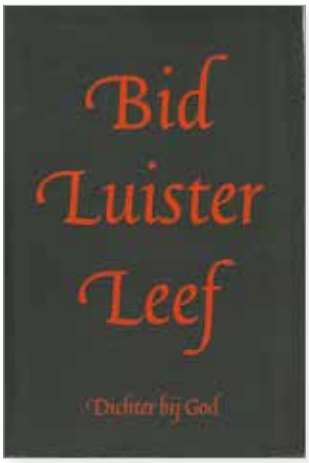

Heleen Dekens & Rick Timmermans, *Bid, Luister, Leef: Dichter bij God*, 2012, Plateau, Barneveld, ISBN 9789058050759, 672 pag., € 34,95

Namen

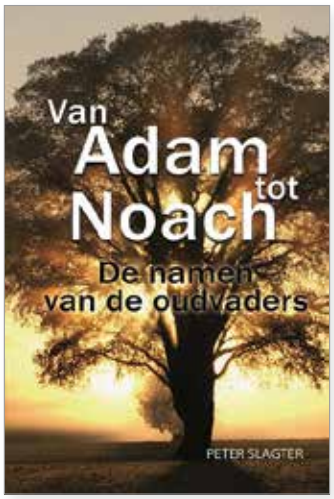

Onlangs verscheen dit boekje over de oudvaders, zie het geslachtsregister in Genesis 5. Het boekje bespreekt de namen van mensen uit de eerste eeuwen na de schepping, tot aan de zondvloed.
In de Bijbel komen veel namen voor en vaak wordt hun betekenis vermeld. Ook lezen we van namen die werden veranderd naar aanleiding van een bepaalde gebeurtenis, bijvoorbeeld in het Oude Testament Saraï wordt Sara, in het Nieuwe Testament: Saulus wordt Paulus.
In Genesis 2 lezen we al over naamgeving: zoals Adam de dieren zou noemen, zo zouden ze heten. Vandaag de dag worden kinderen soms vernoemd of er wordt gekeken naar de betekenis of de herkomst van een naam, want we vinden een mooie naam wel belangrijk.

Dit boekje is verdeeld in tien hoofdstukken: in elk hoofdstuk wordt de betekenis van een naam uitgelegd: Adam, Seth, Enos, Kenan, Mahalaleël, Jered, Henoch, Methusalach, Lamech en Noach.
Als we onderzoek doen in de Bijbel is het fijn om daar andere boeken bij te betrekken. De namen van de oudvaders hielden profetieën in, die ons zonder verdere studie misschien niet zouden opvallen. Maar door dit boekje kunnen onze ogen juist geopend worden. Ook de tekstverwijzingen zijn bijzonder leerzaam. (TS)

Peter Slagter, *Van Adam tot Noach, de namen van de oudvaders*, 2015, Everread, Wijk bij Duurstede, ISBN 9789066943520, 64 pag., € 5,50

Jezus komt

Het is nog volop zomer als ik met het, pas uitgekomen, kerstboekje van Janneke Burger voor me zit met de titel *We zien Hem dichterbij komen, 24 dagen toeleven naar kerst.*

Je kent ze vast wel, de werkboeken voor kinderen met een stickervel voor- en achterin. Kinderen zijn er gek op en kunnen er heel ingespannen mee bezig zijn. Echte werkboeken, dus. Wat dat betreft niets nieuws.

Wat de inhoud betreft wel iets nieuws. Dit boek gaat over het kerstevangelie en het is geschikt voor zowel ouders (grootouders mogen ook) als kinderen om er *samen* mee aan het werk te gaan. Middenin zit een (uitneembare) adventskalender; elke dag kun je hierop een sticker plakken, die past bij het verhaal van die dag. Dit is speciaal voor de jongste kinderen (3+). De dagstukjes beginnen met een bijbeltekst. Daarnaast is er ruimte voor een tekening. In eenvoudige, aansprekende taal wordt uitgelegd waarover het gaat en hoe je er over kunt doorpraten met elkaar. Voor de oudere kinderen (8+) volgt er een opdracht of een doordenkertje. Soms is er een voorstel voor of een vraag naar een lied. Als afsluiting tenslotte een punt voor gebed.

In de inleiding van het boekje staan suggesties om het nog spannender en aansprekender te maken. Het bijzondere van dit boekje is dat je door er zo

mee bezig te zijn Jezus inderdaad dichterbij ziet komen. Ook als volwassene, ook al is het verhaal overbekend, ook al is het nog zomer.

Doe de (klein) kinderen een plezier en haal het in huis. Het is bijna 1 december, dan kun je er meteen mee aan de slag. (RSB)

Janneke Burger, *We zien Hem dichterbij komen, 24 dagen toeleven naar kerst*, 2015, Sestra, Heerenveen, ISBN 978 949 1844 249, 48 pag., € 7,95

Een boek waar dit symbool bij staat is geschikt voor persoonlijke studie

Een boek waar dit symbool bij staat is geschikt voor gespreksgroep, bijbelstudiekring etc.

De ‘profetie’ van de horoscoop

Naast ‘geloof’ en ‘ongeloof’, bestaat ook nog zoiets als ‘bijgeloof’. Vooral vroeger speelde bijgeloof een sterke rol in de samenleving. Er bestonden bijvoorbeeld veel bijgelovige rituelen rond begrafenissen. Voorbeelden daarvan klinken ons even vreemd als belachelijk in de oren. Maar over bijgeloof gesproken; hoeveel mensen hechten nog waarde aan de ‘profetie’ van de horoscoop?

Een horoscoop is een astrologische voorspelling vanuit het geloof dat hemellichamen (zon, maan, sterren en planeten) van invloed zijn op gebeurtenissen op aarde. De astrologische invloed op ons leven is vanouds door christenen verschillend getaxeerd. Maarten Luther beschouwde astrologie als bijgeloof en waarschuwde daarvoor, terwijl zijn vriend Philippus Melanchthon probeerde de astrologie in harmonie te brengen met het christendom. Een zekere sterrenkundige invloed op het weer, de landbouw en de geneeskunde werd sinds mensenheugenis breed erkend onder christenen. We hebben het dan over astronomie, de sterrenkunde. Maar de astrologie ging een stap verder door de invloed te interpreteren en daaraan voorspellingen te koppelen over bijvoorbeeld oorlog, ziekte en natuurrampen. Maar ook over het lot van individuen.

Almanak

In de tijd van de Reformatie waren almanakken razend populair. In de zestiende en zeventiende eeuw werden jaarlijks tienduizenden exemplaren gedrukt. De almanak bevatte veel nuttige informatie zoals vertrektijden van beurtschippers, sluitingstijden van stadspoorten en data van marktdagen. Tot de vaste rubrieken van de almanak behoorde ook de astronomische informatie over de opkomsttijden van de zon, de stand van de maan en de sterrenwereld. Aan de hand daarvan maakte men allerlei berekeningen op grond waarvan voorspellingen gedaan werden. Internationaal befaamde artsen en wiskundigen waren als berekenaars betrokken bij de inhoudelijke samenstelling van almanakken. Soms lieten artsen hun voorspellingen gepaard gaan met medische adviezen over bijvoorbeeld het beste moment van aderlating. Door middel van kalenders in deze almanakken werd dat aangegeven.

Gods voorzienigheid

Deze voorspellingen waren niet onomstreden. Bekende gereformeerde predikanten als Voetius (Utrecht), Revius (Deventer) en Teellink (Middelburg) en hun kerkenraden hebben zich stevig verzet tegen deze voorspellende astrologie in onder andere almanakken. Dat beschouwden zij als rooms bijgeloof en heidense afgoderij. Mensen zouden immers het idee kunnen krijgen dat ze zelf niet verantwoordelijk zijn voor de zonden die ze in hun leven begaan. Want de menselijke verantwoordelijkheid kan immers gerelativeerd worden met het argument dat gehandeld is onder invloed van de hemellichamen en die zijn door God geschapen. Waardoor de oorzaak dus bij God zelf komt te liggen. Daarnaast vonden ze het geloof in astrologische voorspelling in strijd met de belijdenis van Gods voorzienigheid, want op een dergelijke wetenschap van wat gaat gebeuren kan alleen God aanspraak maken.

Toch kon de gereformeerde kerk geen aaneengesloten front vormen tegen deze sterrenwichelarij. Ook onder predikanten waren er die dit een lastig onderwerp vonden. Er was enerzijds de zware opdracht om mensen bewust te maken van hemelse machten, engelen en boze geesten, en tegelijk af te rekenen met de resten van heidens en rooms-katholiek bijgeloof. Lijkt de strijd tegen het wel of niet accepteren van het internet in onze tijd niet enigszins op die oude strijd tegen de almanak?

Huib Noordzij is auteur van o.a. Handboek van de Reformatie en woont in Barneveld

Woordweb

Met het woord 'jeremiëren' bedoelen we jammeren, klagen. Een jeremiade is een dikwijls overbodige, telkens herhaalde, vervelende klacht. Geen gezellige woorden dus. Als je op synoniemen.net een trefwoord invult verschijnt er in een grafische weergave een web van woorden die met elkaar verbonden zijn.

Bij jeremiëren zijn er een heleboel vervelende synoniemen:

Nu is het leven van Jeremia ook geen vrolijke aangelegenheid geweest. Vanaf de moederschoot was hij voorbestemd om profeet te zijn. En profeten waren meestal niet de populairste jongens van de klas. Jeremia had nog wel geprobeerd er onderuit te komen, maar het ging toch door.

Profeten waren meestal niet de populairste jongens van de klas

Hij heeft veel geleden: mag niet trouwen, geen kinderen hebben, zijn boodschap wordt hem niet in dank afgenomen, hij wordt beschuldigd van verraad, gemarteld, vastgezet, vernederd. Geen wonder dat hij gaat jeremiëren, zou je zeggen.

Toch klaagt hij niet over zichzelf. De aanleiding van zijn jeremiades is de ontrouw van het volk. God stuurt hem op pad met een duidelijke opdracht: 'Nu, op deze dag, geef ik je gezag over alle koninkrijken en volken, om ze uit te rukken en te verwoesten, om ze te vernietigen en af te breken …' (Jer. 1:10a). Maar ook met beloftes: '….op te bouwen en te planten' (1: 10b) en: 'Ze zullen je bestrijden, maar niet verslaan, want ik zal je terzijde staan en je redden' (1:19). Op verschillende momenten zelfs aankondiging van heil (23:1-8, 32:31-40, 33:14-26)!

Als je Gods woord serieus neemt is dat van die overbodige, herhaalde, vervelende klacht niet terecht. Dan zul je eerder denken aan: voor dovemansoren spreken.

Riet Steenbergen-Busstra is hoofdredacteur van WegWijs, schrijven is haar hobby.

Vooruitblik

In deze rubriek willen we een tipje van de sluier oplichten van wat er in 2016, als God het wil, van ons verwacht kan worden.
De (werk) thema's zijn:

1. Pasen
2. Belijdenis doen
3. Spreuken
4. Onderwerp Bijbelstudiedag
5. Twaalf stammen, één volk
6. Christus leren kennen door Mozes en de profeten

Met ingang van 2016 stoppen we met de bijdragen van Lucius de Graaff. We danken hem hartelijk voor twee jaargangen Leerhuis, in het blad een inleiding, het eigenlijke leerhuis op de website. We hopen dat we het gebruik van het internet bij de bijbelstudie hierdoor wat toegankelijker hebben gemaakt. Wat dat betreft staat er voor het komende jaar het een en ander op stapel.

Wat er voor het Leerhuis in de plaats komt blijft nog even een verrassing. Wel kan ik vertellen dat jaargang 2016 onze 70e(!)zal zijn en Frits Tromp (hij is weer terug als medewerker) is er mee bezig! Ook zijn we bezig met het ontwikkelen van een app.
Verder hopen we in elk nummer aantrekkelijke artikelen te leveren, elk themanummer met een eigen gezicht.

In het volgende nummer

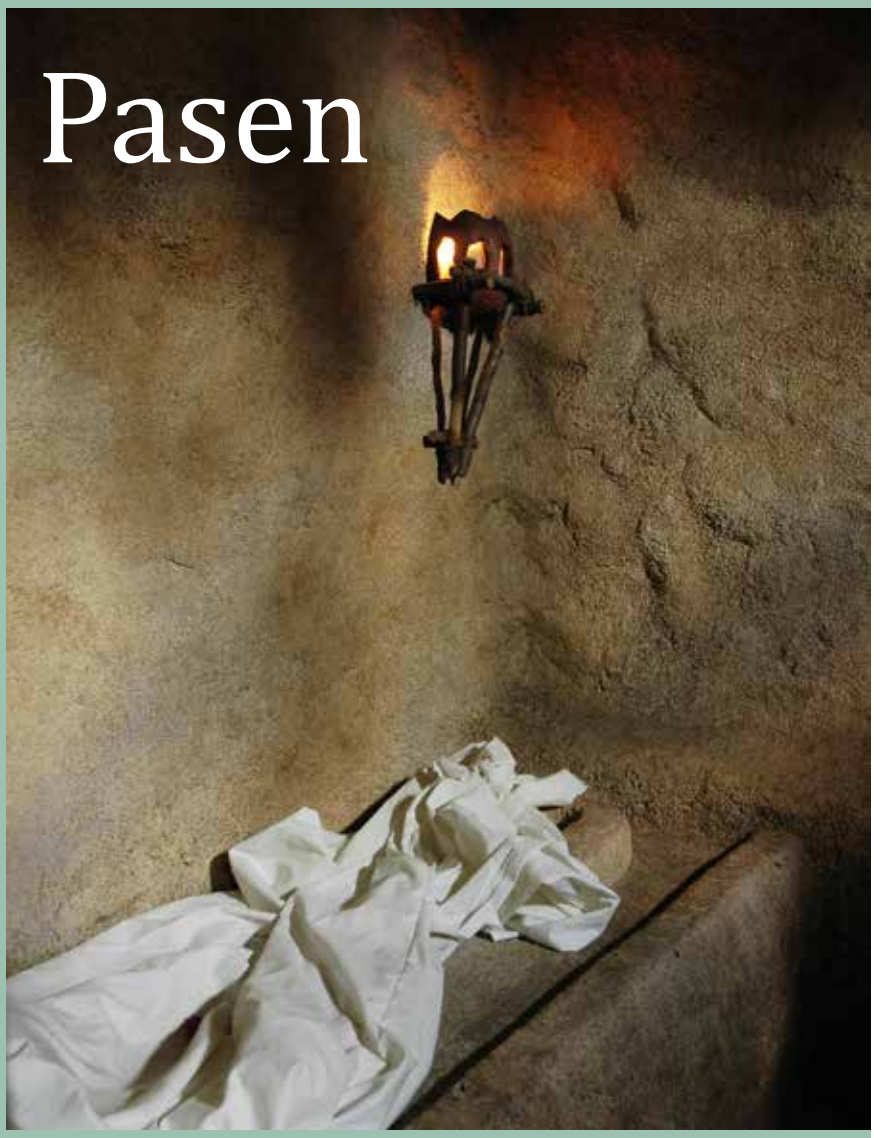

Het paasevangelie is de proclamatie van het koningschap van Jezus

Passiemuziek: Bachs preken in noten

Wat is voor ons de waarde van Christus' opstanding?

Volgen in het ritme van de Rabbi

Thema's volgende nummers

maart/april	Belijdenis doen
mei/juni	Spreuken

ADRESSEN

Voor **abonnementen, adreswijzigingen** etc.:
Administratie Gereformeerde Bijbelstudiebond
Postbus 7, 9780 AA Bedum
tel. (050) 3013636 (uitsluitend bereikbaar op woensdagochtend)
Voorkeur gaat uit naar contact per e-mail:
administratie@bijbelstudiebond.nl

Voor aan- en afmeldingen van **verenigingen** en andere zaken die de Gereformeerde **Bijbelstudiebond** betreffen:
Secretariaat Bijbelstudiebond
Postbus 499, 8000 AL Zwolle
e-mail: info@bijbelstudiebond.nl

WegWijs is een uitgave van de Gereformeerde Bijbelstudiebond
Alles over de bond vind je op www.steunpuntbijbelstudie.nl.

Redactie *WegWijs*
Hoofdredacteur: Riet Steenbergen-Busstra
Eindredacteur: Ida Nijman-Stegeman
Redactieleden: Tonnis Groenveld, Katrien Janssens-Salomons, Charlotte Scholtens-de Vries, Toos Slot-van der Woerd.

Voor de **inhoud** van *WegWijs*:
Toos Slot-van der Woerd, redactiesecretaris
Klaver 1, 7772 NX Hardenberg
tel. (0523) 268015
e-mail: redactie@bijbelstudiebond.nl

Abonnementen *WegWijs*
Particulier abonnement: € 17,50 per kalenderjaar (6 nummers)
Opzeggen: schriftelijk of via e-mail administratie@bijbelstudiebond.nl vóór 1 december
Leden van bij de Bijbelstudiebond aangesloten verenigingen krijgen *WegWijs* gratis.

Losse nummers van de WegWijs zijn te bestellen via het bestelformulier op de website www.steunpuntbijbelstudie.nl. De kosten zijn: 1 exemplaar € 3,50 per stuk, 2 – 4 exemplaren € 3.00 per stuk, 5 – meer exemplaren € 2.50 per stuk. Dit is incl. verzendkosten. De betaling van uw bestelling kunt u direct overschrijven naar bankrekening NL87 RABO 0125 8134 06 t.n.v. De Luisterpost | Bralectah te Zwolle o.v.v. WegWijsnummer als betalingsreferentie.

WegWijs is ook op **cd** en in **braille** verkrijgbaar via CBB, Christelijke Bibliotheek voor blinden en slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. (0341) 565499

Overname van artikelen is alleen toegestaan na toestemming van de redactie

Vormgeving en opmaak WegWijs: IDD concept. communicatie.creatie www.IDD.nu
Druk: Scholma, Bedum; ISSN-nummer 0929-2136

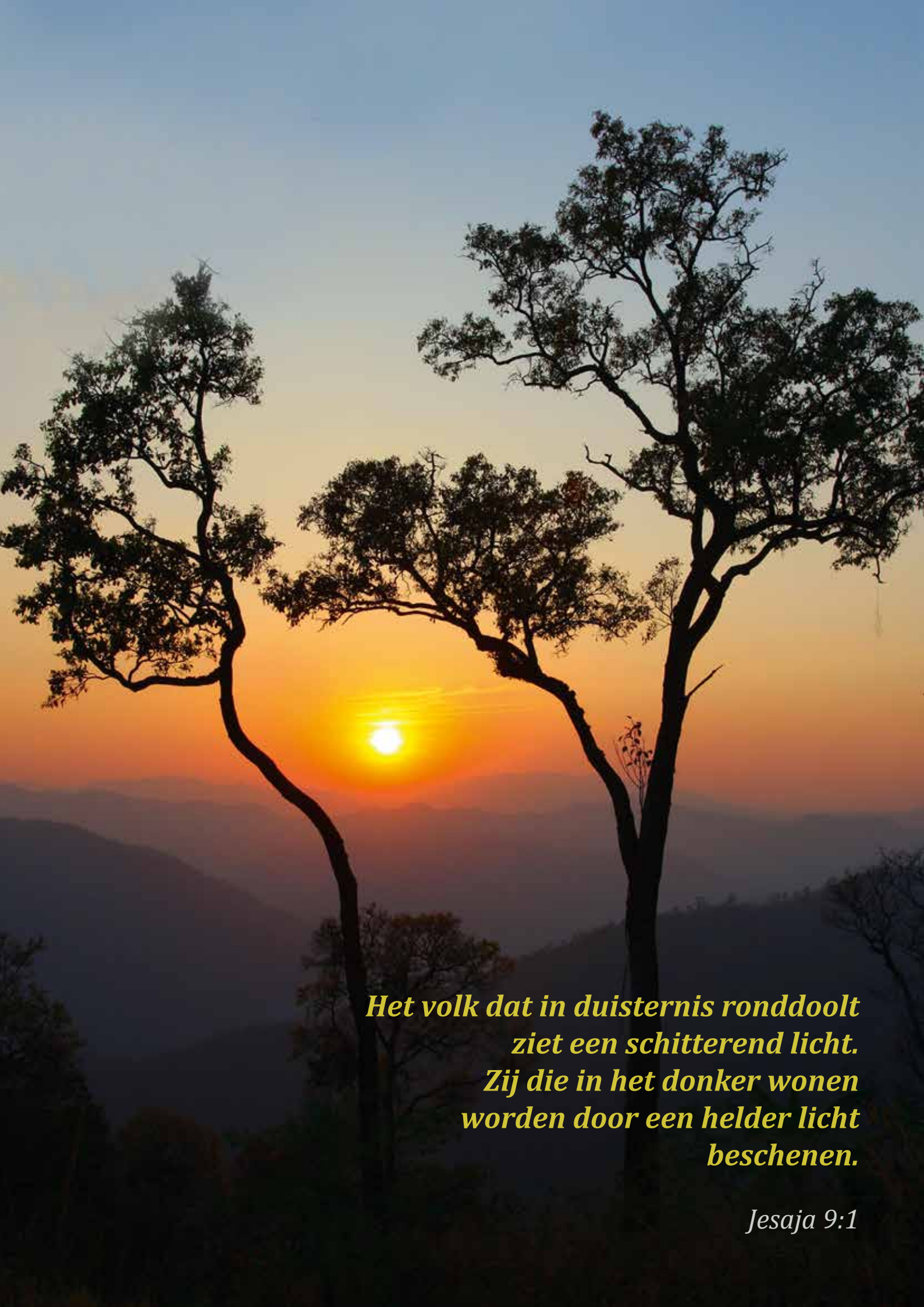

Het volk dat in duisternis ronddoolt
ziet een schitterend licht.
Zij die in het donker wonen
worden door een helder licht
beschenen.

Jesaja 9:1